

1 Teatr Polski
Wzniesiony w latach 1889–1890 na terenie dawnych ogrodów zamkowych, według projektu wiedeńskiego architekta Emila Rittera von Förstera. Koszty budowy pokryły składki miejscowej społeczności. Budowlę zmodernizowano w 1905 r. Powiększono wówczas gmach o boczne dobudówki i przebudowano widownię. Niedawno wnętrza odrestaurowano z przywróceniem wystroju z 1905 r.

2 Dworzec kolejowy
Zbudowany w 1889 r., wspaniale odrestaurowany w ostatnich latach. Na frontonie budowli napis na marmurowych tablicach przypomina, że stacja należała do „c.k. uprzywilejowanej Kolei Północnej Cesarza Ferdynanda”, jednej z najstarszych linii kolejowych w tej części Europy. W westybulu piękne freski, zdobiące pierwotnie pomieszczenie, odkryte i zakonserwowane podczas prac remontowych.

3 Pomnik Marcina Lutra
Dzieło wiedeńskiego rzeźbiarza Franciszka Vogla z 1900 r., swego czasu drugi pomnik reformatora w habsburskiej Austrii, obecnie jedyny w Polsce.

4 Kościół ewangelicko-anglikański Zbawiciela
Kościół wzniesiono w latach 1782–1789, w latach 1849–1852 dobudowano wieżę. W 1881 r. kościół przebudowano w stylu neogotyckim według planów Henryka von Ferstela, twórcy kościoła wotywnego w Wiedniu. Wystrój wnętrza i wyposażenie neogotyckie z XIX w. Piękne organy z 1881 r.

5 Zamek książąt Sułkowskich i Muzeum Historyczne w Bielsku-Białej
Najstarsza i największa zabytkowa budowla na terenie miasta, siedziba Piastów Cieszyńskich i rodów szlacheckich (m.in. Sunneghów i Sułkowskich), od 1572 r. centrum administracyjno-gospodarcze tzw. państwa bielskiego. Najstarsze zachowane fragmenty zamku pochodzą z 2 poł. XIV w. W ciągu wieków był on wielokrotnie rozbudowywany, a obecny wygląd uzyskał na przełomie lat 50. i 60. XIX w.

6 Kościół rzymskokatolicki p.w. Opatrzności Bożej
Barokowa budowla wzniesiona przez jezuitów w latach 1760–1769 na miejscu wcześniejszej kaplicy drewnianej z 1708 r. Jedną z najpiękniejszych świątyń Bielska-Białej. Wystrój wnętrza barokowo-rococo. Cennymi zabytkami są ambona i chrzcielnica.

7 Katedra rzymskokatolicka p.w. św. Mikołaja
Kościół parafialny Bielska, zbudowany w połowie XV w., wielokrotnie niszczone przez pożary, rozbudowany do obecnej postaci w latach 1908–1910. Posiada wysoką na 61 m wieżę, okazały neoromański portal wejściowy, a w zachodniej części cztery secesyjne witraże. Wnętrze odnowione w 2002 r.

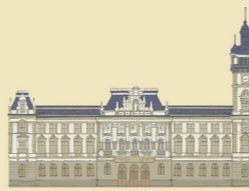
8 Kościół ewangelicko-anglikański Marcina Lutra
Klasycystyczna budowla wzniesiona w latach 1792–1798 w miejscu starego cmentarza ewangelickiego, użytkowanego już w początku XVIII w. W 1832 r. drewniane chóry zastąpiono murykami i wykonano sklepienie kościoła. Niewielką pierwotną wieżę podwyższono w 2 połowie XIX w. Wewnątrz chrzcielnica z 1817 r., ołtarz i ambona z 1 połowy XIX w., organy z 1848 r.

9 Dom Tkacza
Wierna rekonstrukcja drewnianego budynku z połowy XVIII w., jakich wiele znajdowało się niegdyś na bielskich przedmieściach. W XVIII i XIX w. zamieszkiwany był przez rodziny tkaczy-sukienników. Od 1992 r. oddział Muzeum w Bielsku-Białej. Wewnątrz warsztat tkacki z oryginalnym drewnianym krosnem nicielnicowym z XVIII w., wnętrza mieszkalne, typowe dla rodzin rzemieślników bielskich z przełomu XIX i XX w.

10 Ratusz
Neorenesansowy gmach Komunalnej Kasy Oszczędności i Magistratu Białej, obecnie siedziba Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej. Zbudowany według planów bielskiego architekta Emanuela Rosta juniora. Oddany do użytku w 1897 r. W 1997 r. obiekt został gruntownie odrestaurowany.

SZLAKIEM BIELSKICH MURALI

- 1 TO TŁUM** Grupa TWOŻYWO, rok 2008, fasada Galerii Bielskiej BWA, ul. 3 Maja 11
- 2 CZUŁOŚĆ DRZEW** Małgorzata Rozenau, rok 2018-2019, fasada Galerii Bielskiej BWA, od ul. Henryka Sienkiewicza
- 3 OKNA** Karolina Zdunek, rok 2008, ul. Adama Mickiewicza, plac przy Galerii Bielskiej BWA
- 4 BEZT BLUE MONDAY** Mateusz Gapski, rok 2017, ul. Adama Mickiewicza 3
- 5 ŚWIĘTO DRZEWA** Ewa Ciepiewska, rok 2020, ściana kamienicy przy ul. Adama Mickiewicza 9
- 6 BIELSKO-BIAŁA TO PLAC ZABAW** Piotr Graff, rok 2015, ul. Henryka Sienkiewicza 9
- 7 NeSpoon** rok 2015, ul. Jana III Sobieskiego 54
- 8 NOC ŚWIĘTOJAŃSKA** Natalia Rak, rok 2016, ul. Cieszyńska 36
- 9 WIELKI BŁĘKIT** Joanna Stańko, rok 2008, ul. Gen. Władysława Sikorskiego 10
- 10 MURAL UPAMIĘTNIAJĄCY BIELSKIE TRAMWAJE** Jacek Grabowski, Piotr Wiśła, rok 2013, Plac Żwirki i Wigury 8
- 11 M-CITY 744** Mariusz Waras, rok 2014, Plac Żwirki i Wigury 6
- 12 DANDELION / DMUCHAWIEC** Labuenaylamala (Hiszpania), rok 2015, ul. Piotra Czajkowskiego 3
- 13 KOZICA** Ilona Krieser, rok 2015, ul. Morskie Oko 23
- 14 SZTUKA DLA LEPSZEGO ŻYCIA** Izabela Ołdak, rok 2014–2015, ściana oporowa, ul. Partyzantów
- 15 SOWA** Turbos, rok 2014, ul. Stefanii Sempolowskiej 1

11 Kamienica Pod Żabami
Wybudowana w 1903 r. secesyjna kamienica Rudolfa Nahowskiego, członka rady miejskiej i właściciela renomowanej winiarni. Nad portalem wejściowym od strony ulicy Targowej rzeźby uczujących żab. Ścianę zdobią pełzające chrząszcze.

12 Stara Fabryka – Oddział Muzeum Historycznego w Bielsku-Białej
Muzeum znajduje się w budynkach dawnej fabryki sukna i towarów wełnianych, założonej przez bielskiego sukiennika Karola Büttnera. Dwupiętrowa hala z obszernym poddaszem od strony pl. Żwirki i Wigury, mieszcząca główną część ekspozycji Muzeum, powstała w 1868 r. Ekspozycja muzeum obejmuje unikatową kolekcję zabytkowych maszyn włókienniczych, a wystawa historyczna przypomina o bogatej industrialnej przeszłości Bielska-Białej.

13 Teatr Lalek Banialuka im. Jerzego Zitzmana
To jeden z najstarszych teatrów lalkowych w Polsce. Powstał w 1947 roku, założycielami byli dwaj artyści plastycy Jerzy Zitzman i Zenobiusz Zwolski. Teatr Lalek Banialuka jest jednym z najbardziej znaczących teatrów lalek w Polsce, często zapraszany na najważniejsze festiwale i wyróżniany licznymi nagrodami. W bogatym repertuarze teatru znajdują się spektakle zarówno dla dzieci, młodzieży jak i dorosłych, które charakteryzuje inscenizacyjny rozmach i zawsze istotny temat. Teatr jest twórcą organizowanego co dwa lata Międzynarodowego Festiwalu Sztuki Lalkarskiej.

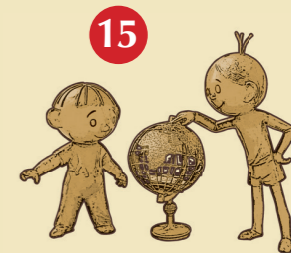

14 Studio Filmów Rysunkowych – Interaktywne Centrum Bajki i Animacji „OKO”
Studio powstało w 1947 roku, od tego czasu zrealizowano w nim ponad 1000 filmów dla dzieci i dorosłych. To tutaj narodzili się najsłynniejsi bohaterowie polskiej animacji, m.in.: Bolek, Lolek i Tola, pies Reksio, kangurek Hip-Hop, łowca zwierząt Pampalini, kucharz Bartolini, Smok Wawelski i wielu, wielu innych... Interaktywne Centrum Bajki i Animacji „OKO” przy Studio Filmów Rysunkowych, to nowoczesne centrum rozrywki i edukacji, które proponuje dzieciom i ich rodzicom naukę przez zabawę z wykorzystaniem nowoczesnych technik multimedialnych. Na terenie OKO znajduje się KINO KRESKA z nowoczesną salą kinową.

Szlak „Bajkowe Bielsko-Biała”
Powstał w centrum miasta i przedstawia bohaterów bajek ze Studia Filmów Rysunkowych w postaci rzeźb.

Na Szlaku spotykamy: Bolka i Lolka, rysunkowych idoli kreskówek znanych na całym świecie. Przygody dwóch sympatycznych braci przedstawiono w ponad 180 krótkich filmach oraz dwóch filmach pełnometrażowych. Przygody chłopców obejrzało ponad miliard widzów. Rzeźbę Bolka i Lolka można spotkać przy ulicy Mostowej, między budynkami galerii Sfera.

16 Reksia, bohatera szlagierowej serii bielskiej wytwórni. Ten uroczy piesek do dziś podbija serca widzów. Przez 23 lata powstało 65 odcinków przygód z udziałem Reksia. Jego rzeźba znajduje się na placu przy fontannie, pomiędzy ulicą 11 Listopada a ulicą Stojalowskiego.

Pampalinię łowcę zwierząt wraz z hipopotamem – przemiłego, ale niezdarne myśliwego uwieczniono rzeźbą, którą odsłonięto w 2019 r. nad rzeką Białą, w rejonie tzw. Krzywego mostku, nieopodal bielskiego Ratusza.

18 Smoka Wawelskiego, Bartłomieja Bartoliniego Herbu Zielona Pietruszka – postacie z popularnego serialu Porwanie Baltazara Gąbki oraz samochód, którym podróżowali, można obejrzyć przy ul. 11 Listopada na wysokości placu Wojska Polskiego.

Tuż obok stanęła rzeźba Szpiega z Krainy Deszczowców – Don Pedra de Pommidore, który w filmowym wcieleniu przesładował Baltazara Gąbkę i jego przyjaciół. Obok Szpiega stanął Myping, stworzenie, które w bajce nawiedzało księstwo Kraka.

Bielsko-Biała urokliwie rozłożone u stóp łańcucha górskiego Beskidów jest jednym z najciekawszych grodów na południu Polski. Jako miasto o tej nazwie istnieje dopiero od 1.01.1951 r. kiedy oficjalnie połączono dwie odrębne dotąd miejscowości Bielsko i Biała, położone na przeciwległych brzegach rzeki Białej, stanowiącej granicę między Śląskiem a Małopolską.

Śląskie Bielsko, założone w XIII w. już w wieku XIV znalazło się w granicach królestwa czeskiego, by następnie wraz z nim zostać włączonym do monarchii Habsburgów w 1526 r. Małopolska Biała, która jako osada istniała od XVI w., położona była na zachodniej granicy Rzeczypospolitej. Po I rozbiore Polski w 1772 r. również i ona znalazła się w Austrii, w nowo utworzonej prowincji – Galicji. Dopiero w 1918 r., obie miejscowości powróciły do państwa polskiego.

Cechą charakterystyczną ludności Bielska i Białej aż do II wojny światowej była jej wielonarodowość i wielowyznaniowość. Żyli obok siebie Niemcy, Polacy, Żydzi, Czesi, katolicy, ewangelicy i wyznawcy judaizmu. Wszystkie te nacje wniosły trwałe elementy swojej kultury, tworząc specyficzny tygiel narodowościowy, któremu kres położyła II wojna światowa.

Obecnie do Bielska-Białej przyciąga gości nie tylko piękno architektury miasta, ale także wspaniałe krajobrazy otaczających go gór. Wiele turystycznych szlaków górskich rozpoczyna się w mieście. Można nimi wędrować aż do położonych o kilkadziesiąt kilometrów Słowacji i Czech.

Niewątpliwie dużą atrakcją Bielska-Białej jest nowoczesna kolejka linowa na Szyndzielnię – jeden z beskidzkich szczytów leżących w granicach miasta.

Bielsko-Biała to miasto ciekawej historii i licznych zabytków. Wiele z nich nawiązuje urokiem i stylem do architektury wiedeńskiej. Dlatego też miasto to leżące na kresach monarchii Habsburgów nazwane zostało „Małym Wiedniem”. Spośród wszystkich miejscowości w Polsce Bielsko-Biała może się poszczycić największą liczbą pamiątek związanych z rozwijającym się tu od czasu reformacji luteranizmem.

- 16 DWOISTNOŚĆ** – Projekt ETNOGRAFF, rok 2014/2022, ul. 11 Listopada 74
- 17 ZIELONE PŁUCA** – Dawid Celek, rok 2018, ul. Ignacego Paderewskiego 7
- 18 BB GREETSS THE WORLD / BB POZDRAWIA ŚWIAT** Timothy Fisher, Sean Hamilton, Megan Jones (USA), rok 2016, ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 15
- 19 MURAL IRENY SENDLEROWEJ** Małgorzata Rozenau, 3Fala.art.pl – Dariusz Paczkowski, rok 2014, ul. Księża Stanisława Stojalowskiego 19
- 20 SCALENIE** – Swanski, rok 2018, Dom Handlowy Wokulski od strony ul. 11 Listopada
- 21 MATKA ZIEMIA** Dawid Celek, rok 2016, Park im. Juliusza Słowackiego
- 22 BACK TO THE ROOTS** Olliemoonsta (Hiszpania), rok 2017, ul. Piastów Śląskich 10
- 23 TUI** Turbos, rok 2020, ściana bloku mieszkalnego przy ul. Grażyny 15
- 24 WIERZBY** Mona Tusz, rok 2020–2021, ul. 1 Maja 45
- 25 120-LECIE SPÓŁDZIELCZOŚCI** Michał Kliś, Kamer, rok 2022, ul. Piastowska 80
- 26 URZECZENIE** Otecki, rok 2021, mural na 70-lecie połączenia miast, plac Ratuszowy 7
- 27 MIASTO NATURA** Alicja Jakimów, rok 2022, ul. Bohaterów Warszawy 1a
- 28 BOROWY** Marcin Malicki, ps. Malik, rok 2023, ul. Cieszyńska 59

- 29 WIELKA GRA** Piotr Graff, rok 2021, Uniwersytet Bielsko-Bialski Kampus główny – budynek L mieszczący m.in. rektorat, Willowa 2
- 30 MOZAIKA BB NASZ ŚWIAT WARTOŚCI** Praca wspólna pod nadzorem Pracowni Stalowe Anioły, rok 2020, mur oddzielający plac za Domem Kultury im. Wiktorii Kubisz od aresztu śledczego, ul. Juliusza Słowackiego 17
- 31 BAJKOWY MURAL** z postaciami bajek Studia Filmów Rysunkowych, Yevheniia Rudiuk / Turbos, rok 2024, ul. Cieszyńska 14
- 32 BUKOSTRADA** Turbos, rok 2023, Lipnik – ul. Polna i Skowronków, na podporach wiaduktu
- 33 HOŁD DLA MIASTA** Joanna Kałdan, rok 2024, ul. 3 Maja 17 (dziejziniec kamienicy)
- 34 KOCIA KOŁYSKA** Paulina Kwietniewska, rok 2024, ul. Przekop 11
- 35 ROZMARZONA DZIEWCZYŃKA** przy Skwerze Marzeń Maciej Kamer Szymonowicz / Turbos, rok 2024, ul. Podchorążych 13 (os. Wojska Polskiego)
- 36 GĘŚLE** – Szlak Beskidzkich Murali, Maciej Kamer Szymonowicz, rok 2024, ul. 1 Maja 8 (budynek Regionalnego Ośrodka Kultury)
- 37 MIEJSCE EMPATII** – Alicja Jakimów, ul. Henryka Sienkiewicza 9
- 38 N MEMORY OF JEAN MICHEL BASQUIAT** – Turbos, rok 2022, ul. Młyńska 26
- 39 KU CZCI TADEUSZA KOŚCIUSZKI** Tylko wierność ludziom, czyni z nas człowieka. Nasz bohater – żołnierz walki o wolność, Szkoła Kadetów LO im. Tadeusza Kościuszki, rok 2021, ul. Legionów 30
- 40 Z KORCZAKIEM ZA RĘKĘ** Alicja Jakimów, Szkoła Podstawowa nr 29, ul. Czeresińska 20